

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: تشخیص اوقات/مواقیت الصلاة

بحث در جمع بین صلاتین (ظهر و عصر یا مغرب و عشاء) بود، دیروز مطالبی در این رابطه عرض کردیم و اخباری را از باب ۳۱ و ۳۲ از ابواب مواقیت خواندیم و گفتیم که جمع بین صلاتین لعذر و حتی لغیر عذر اشکالی ندارد البته روایاتی داریم که دلالت دارند بر اینکه تفریق بین صلاتین افضل است منتهی در هر صورت جمع بین صلاتین جایز است و اشکالی ندارد بنابراین طبق مبنای ما مطلب روشن است خلافاً للعامه که کلاً قائل به تنافی و تباین و تغایر اوقات هستند لذا توجیهاتی نظیر اینکه در سفر یا در مطر و امثال ذلك جمع بین صلاتین جایز است را بیان کرده اند.

این مسئله تا حدودی کلامی نیز می باشد، سید شرف الدین در مسائل فقهیه بعد از نقل اخباری که دلالت دارند بر اینکه جمع بین صلاتین جایز است فرموده: «قلت: هذه الصحاح صريحة في أن العلة في تشريع الجمع إنما هي التوسعة بقول مطلق على الأمة وعدم احراجها بسبب التفریق رافة بأهل الأشغال وهم أكثر الناس، والحديثان الأخيران. حديث معاذ والذي قبله. لا يختصان بموردهما. أعني السفر. إذ علة الجمع فيهما مطلقة لا دخل فيها للسفر من حيث كونه سفرًا، ولا للمرض والمطر والطين والخوف من حيث هي هي وإنما هي كالعام يرد في مورد خاص، فلا يتخصص به بل يطرد في جميع مصاديقه، ولذا ترى الإمام مسلماً لم يوردهما في باب الجمع في

الحضر ليكونا أدلة من جواز الجمع بقول مطلق وهذا من فهمه وعلمه وانصافه.»^۱

عرض کردیم که در صحاح سته و دیگر کتب روایی عامه جمع بین صلاتین ذکر شده و مطلقاً جایز دانسته اند ولی در مقام فتوا گفتند نه مطلقاً جایز نیست بلکه فقط در سفر یا مطر و امثال ذلك جایز می باشد، مثلاً شافعی و احمد و مالک جمع بین صلاتین را فقط در سفر و مطر قبول می کنند ولی ابوحنیفه اصلاً جمع بین صلاتین را قبول نمی کند.

علامه سید مرتضی عسکری رحمة الله علیه در کتاب "معالم المدرستین" این مسئله را مطرح کرده و فرموده خلفاء جمع بین صلاتین را جایز نداشتند و بعد بنی امیه و بنی عباس نیز همینطور منتهی اهل بیت علیهم السلام جایز می دانستند، عامه بعدها یک حدیثی درست کردند که مجتهد مصیب است "إن أصاب فله أجران و إن أخطأ فله أجر واحد" و گفتند ائمه اربعه اهل سنت نیز مجتهد بوده اند ولی ما چنین چیزی نداریم علی ای حال فتوای فقهاء اهل سنت با متون کتب آنها فرق دارد.

در صحاح سته و خصوصاً صحیح بخاری مطالب فراوانی بر علیه اهل بیت علیهم السلام ذکر شده و در مقابل احادیث زیادی برای تأیید خلفای خودشان جعل شده که تمام اینها را علامه امینی رضوان الله علیه ذکر کرده و کلاً از اهل بیت علیهم السلام حدیث نقل نکرده اند و یا خیلی کم نقل کرده اند! مثلاً در صحیح بخاری از ابوذر غفاری ۱۴ حدیث و از عبد الله بن جعفر ۲ حدیث نقل شده ولی از ابوهریره ۴۴۶ حدیث نقل شده! از فاطمه زهراء سلام الله علیها فقط یک

^۱ مسائل فقهیه، سید شرف الدین، ص ۱۳.

مطلب بعدی که صاحب عروه فرموده این است که: «مسئله ۸: يجب الترتيب بين الظهرين بتقديم الظهر و بين العشاءين بتقديم المغرب، فلو عكس عمدا بطل وكذا لو كان جاهلا بالحكم، وأما لو شرع في الثانية قبل الأولى غافلا أو معتقدا لإتيانها عدل بعد التذکر إن كان محل العدول باقيا، وإن كان في الوقت المختص بالأولى على الأقوى كما مر لكن الأحوط الإعادة في هذه الصورة، وإن تذكر بعد الفراغ صح وبنى على أنها الأولى في متساوي العدد كالظهرين تماما أو قصرا، وإن كان في الوقت المختص على الأقوى، وقد مر أن الأحوط أن يأتي بأربع ركعات أو ركعتين بقصد ما في الذمة، وأما في غير المتساوي كما إذا أتى بالعشاء قبل المغرب وتذكر بعد الفراغ فيحكم بالصحة، ويأتي بالأولى، وإن وقع الثانية في الوقت المختص بالأولى، لكن الأحوط في هذه الصورة الإعادة»^۳.

بقیه بحث بماند برای فردا إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمين و صلى الله
على محمد و آله الطاهرين

حدیث نقل شده! ولی از عایشه ۲۴۶ حدیث نقل شده! از عباس بن عبدالمطلب ۱۵ حدیث و از ابی بکر ۲۲ حدیث و از اسماء ۱۶ حدیث و از حفصه ۱۵ حدیث و از عبدالله بن عباس ۲۰۰ حدیث و از عمار بن یاسر ۴ حدیث و از عثمان ۹ حدیث و از عمر بن خطاب ۶۰ حدیث و از عبدالله بن قیس و ابو موسی اشعری ۵۷ حدیث و از عبدالله بن عمر بن خطاب ۲۷۰ حدیث و از علی بن ابی طالب علیهما السلام ۲۹ حدیث نقل شده، خلاصه به این ترتیب احادیث صحیح بخاری نقل شده و حتی از خارجی ها و ابن ملجم و امثال ذلك احادیثی نقل شده ولی از اهل بیت علیهم السلام و اصحاب آنها یا اصلا نقل نشده و یا بسیار کم نقل شده و علامه امینی می فرماید در مجموع ۵۰۰ هزار حدیث مجموع به اعتراف خودشان در کتب آنها نقل شده علی آئی حال این مباحث را باید مورد توجه قرار بدهیم و چونکه آیت الله بروجردی این مطالب را در درس مطرح کردند بنده نیز اشاره ای کردم و إلا نوعا فقهاء ما این مباحث را مطرح نکردند و نمی کنند مثلا صاحب عروه در فصل اوقات صلاة یومیة و نوافلها در یک خط فرموده: «مسئله ۷: يستحب التفريق بين الصلاتين المشترکتين في الوقت كالظهرين والعشاءين، ويكفي مسماه وفي الاكتفاء به بمجرد فعل النافلة وجه وإن كان لا يخلو عن إشكال»^۲.

بنده در کتاب "الخمس" مطالب فراوانی در این رابطه نوشته ام که مراجعه و مطالعه بفرمائید، این بحث مربوط به جمع بین صلاتین بود که به عرضتان رسید.

^۳ العروة الوثقی، سید محمد کاظم یزدی، ج ۲، ص ۲۸۲، مسئله ۸.

^۲ العروة الوثقی، سید محمد کاظم یزدی، ج ۲، ص ۲۶۱، مسئله ۷.